

Üstad, ibadetin şahsi kemalata sebep olacağını belirtmektedir. Ancak bugün çevremizde ibadet etmeyen bazı insanların karakter, olgunluk, ahlak gibi alanlarda, ibadet yapanlara göre daha ileri bir seviyede olduğunu görmekteyiz. Bunu nasıl anlamalıyız?

"Şeriat-ı İlâhiye ikidir:

"Biri: Sıfat-ı kelâmdan gelen bir şeriattır ki, beşerin ef'âl-i ihtiyariyesini tanzim eder."

"İkincisi: Sıfat-ı iradeden gelen ve "evâmîr-i tekvîniye" tesmiye edilen şeriat-ı fitriyedir ki, bütün kâinatta câri olan kavânin-i âdâtullahın muhassalasından ibarettir. Evvelki şeriat nasıl kavânîn-i akliyeden ibârettir; tabiat denilen ikinci şeriat dahi, mecmu-u kavânin-i itibariyeden ibarettir. Sıfat-ı kudretin hassası olan tesir ve icada mâlik değillerdir."(1)

Vicdan, tekvîni şeriatın bir adeti, bir esası olduğu için, her insanda fitri olarak mevcuttur. Ahlaki kuralların bir çoğu bu vicdan paketinin içinde dürülü olarak her insanda vardır. Yani vicdan doğuştan hakkın bir mizanı ve miyarıdır. Ama başka terbiye sistemleri vicdanın bu asli ve fitri ahvalini bozup zedeleyebilir.

İşte İslam dininin ibadet ve iman disiplini, vicdanı aslına döndürme ve terbiye etme işlemidir. Öyle ise ahlakı sadece imana ve hidayete hasretmek tam yüzde yüz mutabık olmaz. Ekseriyet olarak iman ve hidayete bakar, lakin fitri ahval ve vicdanda insanı güzel ahlaka zorlayabilir. Fıtratın insanı güzel ahlaka zorlaması, Allah'ın diğer şeriatındandır, ama kafir bunu bilmediği için tabiata ya da sebeplere veriyor.

Hırsızlık her sistemde ve her inançta kötü bir haslettir. Demek insanların bazı noktaları fıtrattan gelen bir zorlama ile evrensellik içerebiliyor. Ama şunu diyebiliriz ki, ahlakın en kamil noktası iman ve ibadet ile tezahür eder. Kafirin güzel haslet ve ahlakı köksüz ve zayıf bir bitki gibidir, az bir rüzgarda savrulur gider. İman ve ibadet tarlasında yetişen ahlak ise kökü derinlerde olan sağlam bir ağaç gibidir, asla sarsılmaz ve yanılmaz.

Nasıl ekseriyet noktasından güzel ahlakın ve sağlam bir ibadetin memba ve

kaynağı iman ve imandaki kuvvet ise, aynı şekilde ahlaksızlık ve sefahatin de menba ve kaynağı imansızlık ya da imandaki zafiyettir. Yani iman İslam binasının temeli gibidir. İbadet ve ahlak tamamen iman temelinin üstüne bina olunur. Bu yüzden imansız ahlak, içi boş ve özü olmayan kabuk gibidir. İbadeti yaptığı halde ahlakı bozuk olan insanın imanı tahkiki değil, taklidi ve zayıf demektir. Peygamber Efendimizin (asv), "**Kişinin namaz ve orucu sizi aldatmasın.**" mealindeki ikazı bu inceliğe işaret ediyor.

Üstad Hazretlerinin bütün nazarını ve dikkatini iman hizmetine teksif etmesinin temelinde de bu gerçek vardır. İnsanların düzelip güzel ahlak sahibi olması ve sefahat-i alemin ıslah ve terbiyesi ancak tahkiki iman ile mümkündür. Bir bakıma dünyevi ceza ve ödülleri insanları ıslah etmekte yeterli değildir. Her insanın kalbine ve kafasına manevi bir yasağı ve murakıplı tahkiki iman ile tesis edilmez ise, ne birey düzelir ne toplum düzelir ne de sefahat-i alem düzelir.

Yani insanlık için gerekli olan bütün güzelliklerin özü ve temeli iman ve Kur'an hizmetine bakıyor. Hal böyle olunca, Kur'an ve imana hizmet etmek hem dünya, hem ukba açısından bütün hizmetlerin üstündedir ve hepsinden daha kıymetlidir. Zira Kur'an ve iman hizmetinin ucunda hem dünya saadeti hem de ahiret saadeti vardır.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Nokta](#)